

Lage seljefløyte

Om våren er tiden inne for å lage seljefløyte!

VANSKELIGHETSGRAD
Medium

KATEGORI
Natur

TIDSBRUK
Mellom

FARGE
Grønn

Les mer på
4h.no

Beskrivelse av oppdraget

En seljefløyte er en fløyte som er spikket av en kvist eller gren fra seljetreet (seljetrærne er de som spretter gåsunger på våren). Hvis det ikke finnes noen seljetrær i nærheten av der du bor, er det også mulig å bruke kvister fra rogn eller or.

Seljefløyte kan bare lages noen få uker i året, på våren, når sevjesaften som treet bruker for å utvikle knopper og blader går mellom barken og veden. Dette skjer ikke lenge etter at bladene på selja spretter frem, vanligvis rundt mai eller juni – men avhenger også av været og hvor i Norge du bor.

Under beskriver vi hvordan du kan lage den enkleste varianten av en seljefløyte, som kalles en tvitt. Det finnes imidlertid mange ulike typer seljefløyter, så du må gjerne prøve å lage flere typer hvis du vil det!

Slik gjør du det:

- Gren:** Finn en gren som er minst 20 cm lang og ca. 1,5 cm bred. Den må være rett, kvistfri og helt glatt (det vil si helt uten knupper eller ujevnheter). Den må være slik for at barkhylsa ikke skal sprekke når den senere skal tas av – hvis den sprekker, vil seljefløyta være lydløs, og da må du starte helt på nytt. Å finne en egnet gren er derfor en viktig start!
- Munnstykket:** Deretter kan du starte på spikkinga. Start med å skjære den tynneste enden av grenen skrått, slik at det ser ut som et nebb eller som blåsemunnen på en blokkfløyte.
- Lydhull:** Lag så et halvmåneformet kutt noen centimeter under munnstykket (se illustrasjon lenger ned). Det er lettest å lage halvmånen ved å først lage et rett hakk, og deretter skjære inn mot hakket nedenfra og opp. Halvmånen blir lydhullet på den ferdige seljefløyta.
- Snitt:** Et par centimeter nedenfor det igjen, må du skjære hele veien rundt. Gjør dette to ganger, med noen millimeters avstand, slik at du får løstnet vekk en barkstrimmel (NB! Denne kan du faktisk tygge som tyggis!). Denne øverste delen av seljefløyta er det vi kaller for barkhylsa.

5. **Bank ei regle:** Deretter kommer den morsomme delen – en ekte seljefløytemaker vil nemlig "banke ei regle", altså si ei regle mens hen banker av barkhylsa. Det finnes mange ulike lokale regler, så spør gjerne besteforeldrene dine om de vet hva din lokale bankeregule er. Her er et eksempel på ei slik regle:

Tvitt, tvitt, vil du gå fra meg i år? Og vil du ikkje gå fra meg i år, så vil du gå eit anna år (fra Volda)

Når du skal banke ei regle, kan du legge fløyten over kneet og bruke knivens treskaft til å banke på barkhylsa. Men pass på å ikke banke for hardt, for å ikke ødelegge den! Du må banke over hele barkhylsa, helt fra munnstykket og ned til snittet du lagde. Gjør dette et par ganger og i begge retninger fra lydhullet.

6. **Dra av:** Når du har banket nok, vil barken løsne, og du kan da dra barkhylsa av. Men husk å være forsiktig når du drar den av – hvis den sprekker eller blir ødelagt, må du begynne på nytt! Spør derfor en voksen om hjelp hvis du synes dette blir vanskelig.
7. **Blåsekanal:** Når du har fått av barkhylsa, må du lage en blåsekanal slik at du kan få lyd i fløyta. Hold fløyta med lydhullet (halvmånen) opp, og flis av noen millimeter av "ryggen" på munnstykket, slik at den blir litt flatere (se illustrasjon nederst). Når du senere setter sammen fløyta og blåser i munnstykket, vil lufta som presses gjennom denne blåsekanalen lage lyd.
8. **Sette sammen fløyta:** Nå må du gjøre kuttet i halvmånen såpass dypt at du deler munnstykket fra resten av fløyta (se illustrasjon nederst). Når du har gjort dette, kan du putte det avskårede munnstykket tilbake på plass øverst i barkhylsa som du tidligere tok av, og deretter putte hele barkhylsa tilbake på fløyta.

Og vipps! Så har du laget din egen seljefløyte :) Nå er det bare å spille i vei! Det gjør du ved å blåse i munnstykket, og justere tonen ved å dra barkhylsa opp eller ned. Dersom du ikke får lyd i fløyta, kan du enten prøve å blåse litt hardere, eller lage en litt dypere luftekanal i munnstykket.

OBS! Seljefløyten er en ferskvare, og fungerer best før den tørker inn. Men hvis du lar den ligge i vann når du ikke bruker den, kan du bruke den mye lenger!

Husk spikkereglene mens du lager seljefløyta:

- Hold godt fast i kniven mens du spikker, så du ikke mister den.
- Sitt med beina fra hverandre, og spikk i tomrommet mellom beina.
- Spikk alltid fra deg, og aldri mot noen andre.
- Oppbevar kniven i slira når du ikke bruker den.

Utstysliste:

- Spikkekniv
- En rett og kvistfri gren som er minst 20 cm lang og ca. 1,5 cm bred